

Universiteit van Tilburg
College van bestuur
Postbus 90153
5000 LE TILBURG

Besluit **Besluit strekkende tot een positieve beoordeling van een aanvraag om accreditatie van de opleiding wo-bachelor Fiscaal Recht van de Universiteit van Tilburg**

Algemene gegevens

datum	Naam instelling	: Universiteit van Tilburg
8 maart 2012	Naam opleiding	: wo-bachelor Fiscaal Recht (180 ECTS)
onderwerp	Datum aanvraag	: 11 maart 2011
Definitief besluit	Varianten opleiding	: voltijd, deeltijd
accreditatie wo-bachelor	Locatie opleiding	: Tilburg
Fiscaal Recht		
Universiteit van Tilburg	Naam VBI	: Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
(#4985)	Datum visitatie	: 16 tot en met 18 november 2010
uw kenmerk	Datum VBI-rapport	: februari 2011
2135567	Aanvulling op VBI-rapport	: 24 augustus 2011
ons kenmerk		
NVAO/20120572/ND		

Beoordelingskader

bijlagen
1
Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs [wo-bachelor] van de NVAO (Accreditatiekader; Stcr. 2003, 120). Op grond van het toepasselijke Accreditatiekader wordt een opleiding beoordeeld aan de hand van zes onderwerpen, te weten: doelstellingen opleiding, programma, inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten.

Samenstelling QANU-panel

- prof. dr. J. Zwemmer, emeritus hoogleraar Belastingrecht, Universiteit van Amsterdam (*voorzitter*);
- dr. mr. M. Ahsmann, vice president/opleidingscoördinator sector civiel recht, Rechtbank Rotterdam;
- prof. mr. J. Rinkes, hoogleraar Privaatrecht, Open Universiteit Nederland en bijzonder hoogleraar Europees Consumentenrecht, Maastricht University;
- prof.dr. R. Foqué, hoogleraar Rechtsfilosofie en Rechtstheorie, Katholieke Universiteit Leuven;
- prof. dr. J. van Tartwijk, hoogleraar Toegepaste Onderwijskunde, Universiteit Utrecht;
- I. Beulen LL.B., student Ma Nederlands Recht, Radboud Universiteit Nijmegen (*student-lid*).

Secretarissen QANU: drs. L. van der Grijsparde en drs. K. Boersma - van Nierop.

Pagina 2 van 9 **Aanvulling op VBI-rapport**

Bij brief van 23 juni 2011 aan de instelling heeft de NVAO aanvullende informatie gevraagd over de beoordeling van de deeltijdse variant, de studielast, het gerealiseerde niveau en het onderwijsrendement. De aanvulling op het VBI-rapport van 24 augustus 2011 is ontvangen op 30 augustus 2011. De NVAO heeft deze bijkomende informatie in haar oordeelsvorming betrokken.

Voorts heeft overleg plaatsgevonden over de uitkomsten van de beoordeling van het cluster Rechtsgeleerdheid op 3 november 2011 (met de visitatiecommissie), 19 december 2011 (met het disciplineoverleg) en 1 februari 2012 (rectorenoverleg). De uitkomsten van de diverse overleggen heeft de NVAO eveneens meegenomen in de besluitvorming.

Uit deze overleggen is de NVAO gebleken dat de opleidingen en de instellingen de hen betreffende opmerkingen en aanbevelingen van de visitatiepanels ter harte nemen. Dat geldt in het bijzonder het studiesucces, dat bij vrijwel alle opleidingen een aandachtspunt is. Ook is uit de visitatierapporten en de genoemde overleggen gebleken dat de opleidingen maatregelen nemen en gaan nemen om de hen betreffende aandachtspunten te adresseren. De visitatiepanels spreken hierover hun vertrouwen uit. De NVAO deelt dit.

Om het vertrouwen verder te schragen, is met de rectores van de desbetreffende universiteiten afgesproken dat de NVAO zal kunnen beschikken over de rapportages van de instellingen in het kader van de af te sluiten prestatieafspraken met de staatssecretaris. Deze prestatieafspraken betreffen ook het studiesucces van het onderwijsaanbod van de instelling. De NVAO adviseert de instelling om in deze rapportages ook te betrekken de opmerkingen van het panel rond het opleidingsprogramma. Dat is immers in belangrijke mate medebepalend voor het studiesucces.

Bevindingen

De bevindingen hebben betrekking op zowel de voltijdse als de deeltijdse variant van de bacheloropleiding Fiscaal Recht. Desgevraagd meldt de commissie dat zij heeft vastgesteld dat beide varianten niet substantieel verschillen.

Doelstellingen opleiding

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Het panel stelt vast dat de domeinspecifieke eisen, hoewel breed geformuleerd, inzicht geven in de eisen gesteld door vakgenoten en de beroepspraktijk. De eindtermen sluiten aan op het door het panel vastgestelde domeinspecifiek referentiekader. Het panel merkt daarbij op dat de eindkwalificatie 'basiskennis van buitenlandse rechtstelsels' niet structureel in het programma voorkomt. Het panel vindt dit overigens een ambitieuze eindkwalificatie voor een bacheloropleiding Fiscaal Recht en geeft de opleiding in overweging om deze eindterm te schrappen.

De eindkwalificaties sluiten aan bij de Dublin-descriptoren. Het panel kan zich ook vinden in de aangegeven relatie tussen de eindkwalificaties en de Dublin-descriptoren. De opbouw in moeilijkheidsgraad is eveneens adequaat weerspiegeld in de eindkwalificaties. Deze zijn ontleend aan de eisen van de internationale wetenschapsbeoefening en sluiten aan op de

Pagina 3 van 9 relevante beroepspraktijk. Ook is in voldoende mate sprake van een verbinding tussen het onderwijs, het onderzoek en het beroepenveld.

De eindkwalificaties zijn academisch georiënteerd en verwijzen expliciet naar aspecten van wetenschappelijke vorming. Afgestudeerden beschikken over de vereiste kwalificaties voor toegang tot een vervolgopleiding.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden QANU dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'doelstellingen opleiding' als voldoende.

Programma

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Binnen het onderwijs vindt voldoende interactie plaats met het wetenschappelijk onderzoek van docenten en hoogleraren. In de eerste twee jaar echter zijn de toponderzoekers van de faculteit onderwijsmatig nagenoeg niet actief. Het panel acht deze situatie onwenselijk. Verder kan de aandacht voor methoden van rechtswetenschappelijk onderzoek worden aangescherpt. Het panel ondersteunt de voornemens van de rechtenfaculteit (Tilburg Law school) om de inbreng vanuit het onderzoek te vergroten. Studenten komen in voldoende mate in aanraking met actuele ontwikkelingen in de wetenschap. Daarnaast legt de opleiding verbanden met de actuele praktijk.

De opleiding kent een afgeslankt eindwerkstuk in de vorm van een schriftelijke uitspraak voor het Oefenhof. Het panel vindt het wenselijk dat de student een afrondende bachelorscriptie maakt, waarbij de verschillende vaardigheden binnen de bacheloropleiding samenkomen, ook als voorbereiding op de masterscriptie. Daarom beveelt het panel aan om de schriftelijke uitspraak voor het Oefenhof te vervangen door een bachelorwerkstuk. Het panel ondersteunt het voornemen van de faculteit dit in te voeren in het kader van het project 'Redesign Bachelor'. Verder vraagt het panel om een structurele oplossing voor een studieverblijf in het buitenland zonder studievertraging op te lopen.

Het panel stelt vast dat het programma in voldoende mate de studenten de mogelijkheid biedt om de eindkwalificaties te bereiken. Toch heeft het panel ook enkele algemene kanttekeningen en opmerkingen. Deze hebben met name betrekking op de inrichting van het vaardigheden- en scriptietraject, en de verdere afstemming tussen de verschillende rechtenopleidingen. Het panel denkt dan in eerste instantie aan een meer uniforme vertaling van de eindtermen in het programma van het gezamenlijke eerste bachelorjaar en meer consistente leerdoelen van de vakken over de bacheloropleidingen heen.

Volgens de matrices waarin de samenhang tussen eindtermen en vakken is aangegeven, leveren sommige vakken een bijdrage aan het realiseren van een erg groot deel van de eindtermen van de opleiding. Het panel vindt dit niet geloofwaardig. De opleiding wordt geadviseerd om na te gaan welke eindtermen daadwerkelijk worden getoetst in welke vakken, en om alleen deze eindtermen in de matrices op te nemen.

Het panel heeft waardering voor de opbouw van het programma, waarin inleidende vakken aan de basis liggen voor verdiepende vakken.

Pagina 4 van 9 Wel kan naar het oordeel van de commissie de volgtijdelijkheid van vakken worden aangescherpt. In het kader van het project 'Redesign Bachelor' zal een aantal vakken van plaats verschuiven. Daarnaast zullen alle vakken een omvang van 6 ECTS krijgen. Het panel ondersteunt het voornemen van de faculteit om bij de herschikking en herinrichting van de vakken grondig te kijken naar de samenhang binnen het programma. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar het onderwijs in academische en juridische vaardigheden.

De studielast is voldoende gespreid hoewel in het tweede en derde jaar voor studenten een piekbelasting ontstaat in de tentamenweken. De opleiding kent geen uitgesproken struikelvakken. Uit de evaluaties blijkt dat de ervaren studielast volgens studenten redelijk overeenkomt met de geplande studielast. Het panel acht de opleiding niet te licht. De aanvulling op het VBI-rapport biedt inzage in de reële en ervaren studielast, en ondersteunt de vaststellingen van het panel.

De inhoud en het niveau van het programma sluiten aan bij de kwalificaties van de instromende studenten. De overgang van de middelbare school naar de bacheloropleiding verloopt soepel mede dankzij de inzet van student- en docentmentoren.

Het programma omvat 180 ECTS en voldoet daarmee aan de formele eisen voor een bacheloropleiding.

De faculteit kent geen eenduidig didactisch concept. Veel voorkomende werkvormen zijn hoor- en werkcolleges. Het panel constateert dat op het gebied van de werkcolleges verbeteringen mogelijk zijn. Deze hebben voornamelijk betrekking op de groepsgrootte en de interactiviteit. Het panel adviseert dan ook met klem om de werkcolleges aan kleinere groepen studenten aan te bieden. Het panel is van mening dat dit mogelijk moet zijn, ook gezien de gunstige staf-studentenratio. Een ander aandachtspunt is de scriptiebegeleiding en dan met name de verschillen in begeleiding tussen de rechtenopleidingen. De faculteit is voornemens om deze in kaart te brengen en de begeleiding meer vergelijkbaar te maken.

De opleiding toetst op adequate wijze of studenten de leerdoelen van de respectieve onderdelen van het programma hebben bereikt. De toetsen zijn zorgvuldig opgezet en de keuze voor de toetsvormen is passend bij de leerdoelen. Toch heeft het panel enkele opmerkingen en aanbevelingen. Zo is het toetsbeleid dat ten grondslag ligt aan de beoordeling en toetsing onvoldoende zichtbaar gemaakt. Voorts stuurt de faculteit te weinig op de systematische analyse van de kwaliteit van toetsen. Het panel heeft ook een groot aantal schriftelijke tentamens ingezien. Deze zijn eerder wisselend van kwaliteit. Het panel constateert verder dat de examencommissie nog niet klaar is voor de meer proactieve rol die zij moet gaan vervullen vanaf januari 2011 bij het opstellen van het toetsbeleid en het toetsen van de kwaliteit van individuele tentamens.

Studenten rapporteren dat zij wisselende feedback krijgen op schriftelijke producten. Beoordelingen kunnen verschillen per docent en beoordelingscriteria zijn niet altijd helder. Het panel adviseert dat docenten onderling beter zouden afstemmen hoe er beoordeeld wordt. Dit dient te worden ondersteund door transparante en zichtbare beoordelingscriteria, die ook voor studenten inzichtelijk maken wat van hen wordt verlangd.

Het panel heeft de beoordelingscriteria voor de bachelorthesis bestudeerd. Daarnaast heeft het panel een aantal bachelorthesissen ingezien. Het panel constateert dat docenten niet in alle gevallen zorgvuldig de voorgestelde beoordelingssystematiek volgen. Het eindcijfer is dan ook niet altijd af te leiden uit beredeneerde oordelen volgens de geldende beoordelings-

Pagina 5 van 9 criteria. Daarnaast wordt de beoordeling van bachelorscripties vaak gedaan door één docent. Het panel beveelt aan om de beoordeling altijd door twee docenten te laten uitvoeren om zo de betrouwbaarheid van de beoordeling te verhogen.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport en de aanvullende informatie deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden QANU dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'programma' als voldoende. De NVAO vraagt met klem aandacht voor de door het panel gesignaleerde verbeterpunten en het grote aantal daarvan.

Inzet van personeel

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Het onderwijs wordt voor een groot deel verzorgd door onderzoekers die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied. Voldoende staf is aanwezig om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen. De gemiddelde staf-studentratio van 1:29 voor alle Tilburgse rechtenopleidingen is gunstig. Wel ervaren docenten een grote onderwijsbelasting onder meer door het grote aantal specialisaties met vele kleine vakken. De faculteit is zich hiervan bewust en werkt aan een verbeterplan.

Een helder personeelsbeleid zorgt ervoor dat de kwaliteit van de docenten voldoende wordt gemonitord. Het panel heeft geen reden om aan te nemen dat het personeel onvoldoende organisatorisch is toegerust om het programma te realiseren. Studenten zijn ook in voldoende mate tevreden over de kwaliteiten van hun docenten. Daar waar zich problemen voordoen, onderneemt de faculteit actie. De Engelse taalvaardigheid van sommige docenten is wel voor verbetering vatbaar. Daarnaast is meer (verplichte) didactische scholing van docenten gewenst, bijvoorbeeld rond activerende werkvormen en toetsing. Hoewel training en begeleiding worden aangeboden, beschikken nog niet alle docenten over de gewenste didactische vaardigheden. Het panel waardeert het betrekken van studenten bij het aannemen van nieuwe docenten.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden QANU dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'inzet van personeel' als voldoende. Wel wijst de NVAO in dit verband op de constatering van het panel bij het onderwerp 'programma' met betrekking tot de groepsgrootte van de werkcolleges.

Voorzieningen

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

De opleiding beschikt over goede materiële voorzieningen en over een uitstekende infrastructuur die als model kan dienen voor andere faculteiten. Voldoende collegezalen, onderwijsruimten en studieplekken zijn aanwezig. Het panel is onder de indruk van de gerenoveerde bibliotheek, onder andere gezien de goede geboden begeleiding bij het zoeken van literatuur en de variëteit aan werkplekken. De universiteit beschikt over uitstekende, moderne, ICT-voorzieningen en computerfaciliteiten.

Pagina 6 van 9 De faculteit geeft aan dat, hoewel de ICT-voorzieningen goed zijn, de integratie van bibliotheekvoorzieningen in het onderwijs beter kan. Een eigen facultaire bibliotheek wordt soms gemist. Ook ontbreekt het soms aan voldoende middelgrote collegezalen. Het panel heeft verder geen negatieve gevolgen geconstateerd naar aanleiding van deze door de opleiding aangedragen verbeterpunten en waardeert de aandacht van de faculteit voor verdere optimalisatie van de faciliteiten.

De studiebegeleiding is adequaat en sluit aan bij de behoefte van studenten. Ook de informatievoorziening aan studenten is op orde. Het panel ondersteunt de invoering van het docmentoraat en adviseert de faculteit om voldoende energie te steken in het verder optimaliseren van de organisatie van dit mentoraat.

Studiecoaching is beschikbaar voor een aantal vakken. Studenten waarderen deze vorm van begeleiding en geven aan dat het goed zou zijn om de studiecoaching uit te breiden. Het panel ondersteunt dit verzoek van studenten.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden QANU dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'voorzieningen' als voldoende.

Interne kwaliteitszorg

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

De vakken worden systematisch geëvalueerd via schriftelijke enquêtes. De faculteit hanteert streefdoelen die bij alle betrokkenen bekend zijn. De faculteit onderneemt voldoende actie voor een zo hoog mogelijke respons op de evaluaties. Het panel adviseert om een evaluatie op programmaniveau periodiek uit te voeren met een interval van maximaal vijf jaar. De laatste programma-evaluatie vond plaats in 2005.

Aan de hand van voorbeelden is overtuigend aangegeven dat maatregelen zijn genomen om het onderwijs te verbeteren naar aanleiding van evaluatieresultaten. Dit is tijdens de visitatie bevestigd door zowel studenten als docenten. Zo hebben uitkomsten van evaluaties in de afgelopen periode geleid tot het aanpassen van de inhoud en opzet van het programma.

De verschillende belanghebbenden zijn in voldoende mate betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding. De mening van studenten wordt serieus genomen door zowel faculteitsbestuur als docenten. De relatie met alumni is nog minimaal ingevuld, maar veel wordt verwacht van de investeringen van de faculteit op dit vlak. Het beroepenveld is betrokken door de banden van de meeste docenten met het werkveld en door de verschillende samenwerkingsverbanden die de faculteit is aangegaan.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden QANU dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'interne kwaliteitszorg' als voldoende.

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Het panel heeft steekproefsgewijs een aantal bachelorscripties beoordeeld, waarvan één met het cijfer 6 of 6,5 en één met het cijfer 8. Het panel concludeert dat deze het vereiste eindniveau aantoonbaar halen. Het panel kan zich in het algemeen ook vinden in de beoordelingen. Wel is de juridische ondergrond niet in alle scripties voldoende zichtbaar. Verder is al eerder aangegeven dat de bachelorscriptie door twee docenten moet worden nagekeken. Dit is op dit moment geen beleid.

De opleiding wordt afgesloten met het Oefenhof, waarvoor een bachelorwerkstuk in de vorm van een uitspraak moet worden opgesteld. De kwaliteit daarvan is voldoende. Het afsluitende werkstuk van deze opleiding is echter niet te vergelijken met het eindwerkstuk van de andere bacheloropleidingen van de faculteit. Het panel adviseert om een bachelorthesis in te bouwen ingebouwd in het programma.

De opleiding heeft vanaf 2004 streefcijfers geformuleerd voor het percentage positief Bindend StudieAdvies (BSA) en voor het post-BSA rendement. Het valt het panel samen met de faculteit op dat de rendementen van de opleiding Fiscaal Recht er in negatieve zin uitspringen in vergelijking met de andere bacheloropleidingen van de faculteit. Het post-BSA rendement van de bacheloropleiding Fiscaal Recht na drie jaar is 22%; na vier jaar 54%. De faculteit heeft hiervoor geen verklaring.

Desgevraagd geeft het panel een nadere onderbouwing van haar positieve oordeel voor het facet Onderwijsrendement. Het panel constateert dat de lage rendementen bij de rechtenopleidingen een landelijk en zeer complex probleem is. Evenals bij andere faculteiten betreft het panel in haar beoordeling mee de mate waarin de faculteit haar verantwoordelijkheid neemt en maatregelen implementeert om de rendementscijfers te verbeteren. Dit alles in overweging nemende, heeft het panel vastgesteld dat de faculteit in voldoende mate actief beleid voert om de rendementen te verhogen.

Voorbeelden van maatregelen die de faculteit heeft genomen om de rendementen te verbeteren, zijn een taaltoets, een zelfselectietest waarbij studenten digitaal kunnen onderzoeken of de studie bij hen past, en studiecoaching in het eerste jaar. Daarnaast is het vaardighedentraject aangepast. Het panel heeft geconcludeerd dat de faculteit zich bewust is van de lage rendementen en dat zij op diverse manieren actief en structureel maatregelen implementeert om de rendementen te verbeteren.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport en de aanvullende informatie weliswaar uiterst matig maar op zich genoegzaam is gemotiveerd op welke gronden QANU dit onderwerp positief heeft bevonden. In elk geval vormen de lage onderwijsrendementen een knellend aandachtspunt voor de opleiding. De NVAO verwacht dan ook maatregelen ter bevordering van het studiesucces.

Niettegenstaande deze kritische kanttekening beoordeelt de NVAO het onderwerp 'resultaten' als voldoende.

Pagina 8 van 9 **Besluit**

Op grond van het voorgaande besluit de NVAO dat accreditatie wordt verleend aan de wo-bachelor Fiscaal Recht (180 ECTS; varianten: voltijd, deeltijd; locatie: Tilburg) van de Universiteit van Tilburg te Tilburg. Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, tweede lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Universiteit van Tilburg te Tilburg in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 7 februari 2012 naar voren te brengen. Bij brief van 6 maart 2012 heeft het college van bestuur van deze gelegenheid gebruik gemaakt. Dit heeft niet geleid tot aanpassingen.

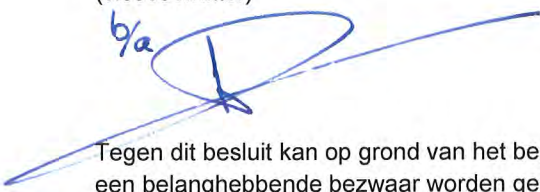
Dit besluit treedt in werking op 21 maart 2012 en is van kracht tot en met 20 maart 2018.

Den Haag, 8 maart 2012

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie

Guido Langouche
(vicevoorzitter)

b/a

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Pagina 9 van 9 **Bijlage: Overzicht van beoordelingen door het panel**

Onderwerp	Facet	Beoordeling door VBI	Beoordeling door VBI
		<i>voltijd</i>	<i>deeltijd</i>
1. Doelstellingen opleiding	1.1 domeinspecifieke eisen	V	V
	1.2 niveau bachelor	V	V
	1.3 oriëntatie wo	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
2. Programma	2.1 eisen wo	V	V
	2.2 relatie doelstellingen en programma	V	V
	2.3 samenhang programma	V	V
	2.4 studielast	V	V
	2.5 instroom	V	V
	2.6 duur	voldaan	voldaan
	2.7 afstemming vormgeving en inhoud	V	V
	2.8 beoordeling en toetsing	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
3. Inzet personeel	3.1 eisen wo	V	V
	3.2 kwantiteit personeel	V	V
	3.3 kwaliteit personeel	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
4. Voorzieningen	4.1 materiële voorzieningen	G	G
	4.2 studiebegeleiding	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
5. Interne kwaliteitszorg	5.1 evaluatie resultaten	V	V
	5.2 maatregelen tot verbetering	V	V
	5.3 betrokkenheid medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
6. Resultaten	6.1 gerealiseerd niveau	V	V
	6.2 onderwijsrendement	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
Eindoordeel		Positief	Positief

De facetten krijgen het oordeel onvoldoende (O), voldoende (V), goed (G) of excellent (E), met uitzondering van het facet "Duur" (2.6), waarvoor geldt: "voldaan" of "niet voldaan". De onderwerpen krijgen het oordeel voldoende of onvoldoende